

поўны любові, захаплення, павагі. Праблемамі сучаснасці, у тым ліку збядненне ўнутранага свету чалавека; абьякавасць, клопат пра нажыву і г. д., насычаны творы сучасных аўтараў: Ю. Станкевіча, А. Федарэнкі, Л. Рублеўскай і інш.

У выкладанні літаратурных курсаў трэба праяўляць больш крэатыўнасці: уключаць студэнтаў у працэс усведамлення глыбіні твораў праз тых віды дзейнасці (прафесійныя), якія ім уласцівы. Безумоўна, гэта магчыма ажыццяўляць праз лекцыі, семінары, а таксама праз самастойную работу студэнтаў, што асабліва актуальна сёння, у працэсе дыстанцыйнага навучання.

Апрача гэтага, работа ў творчай ВНУ, якім з'яўляецца БДУКМ, дае магчымасці скіраваць самастойную работу на спецыфіку профільнага навучання: харэографы праз свае замалёўкі могуць паказваць унікальную пластычнасць вершаў Р. І. Барадуліна, Л. Дранько-Майсюка, А. Сыса; рэжысёры – дэманстраваць інсцэніроўкі да твораў У. Караткевіча (“Ладдзя распачы”, “Сівая легенда”), мастакі – маляваць ілюстрацыі да твораў В. Быкава і іншых аўтараў; студэнты іншых спецыялізацый могуць пісаць рэцэнзіі, водгукі на сучасныя творы, ствараць рэкламныя буклеты, літаратурныя партрэты, рабіць прэзентацыі, прысвечаныя творчасці пісьменнікаў, віртуальныя экскурсіі па музеях (Я. Купала, Я. Коласа, М. Багдановіча) і г. д.

Такім чынам, літаратура як від нацыянальнай культуры, як слоўнае мастацтва дапамагае выхоўваць маладое пакаленне, абуджаць светлыя пачуцці і скіроўваць да думак, якія фарміруюць культуры асобы, яе маўленне і вобразнае мысленне.

Літаратура

1. Болотнова, Н.С. Филологический анализ текста : учеб. пособие / Н.С. Болотнова. — 4 е изд. — М. : Флинта : Наука, 2009. — 520 с.
2. Гарадніцкі, Я. А. Кніга – твор – тэкст / Я. А. Гарадніцкі // Кніга ў фарміраванні духоўнай культуры і дзяржаўнасці беларускага народа : XVIII Міжнар. Кірыла-Мяфодзіеўскія чытанні, прысвечаныя Дням славянскага пісьменства і культуры (Мінск, 16-18 мая 2012 г.) : у 2 т. / Беларус. Дзярж. ун-т культуры і мастацтваў. – Мінск, 2012. – Т. 1: Кніга як грамадская з'ява і аснова духоўнасці: зб. навук. арт. – 370 с.

С.Г. Васільева (Віцебскі дзяржаўны ўніверсітэт імя П.М. Машэрава)

ТВОРЧАСЦЬ М. БАГДАНОВІЧА ЯК АБ'ЕКТ СУЧАСНАЙ ДАСЛЕДЧЫЦКАЙ УВАГІ

Ключавыя словы: літаратуразнаўства, жанр, стыль, сімвалізм, дэкадэнцтва.

Цікавасць да літаратурных прац класіка М. Багдановіча не сціхае і па сённяшні дзень, пра гэта сведчаць навуковыя канферэнцыі і шматлікія

артыкулы, манаграфіі, дысертацыі, прысвечаныя дзейнасці маладога паэта пачатку ХХ ст.

Творчасць М. Багдановіча ўваходзіла ў сферу інтарэсаў акадэміка Алега Антонавіча Лойкі. Вучоны напісаў “Прадмову да “Маладзіка”. Даследванні творчасці М. Багдановіча было ў цэнтры яго ўвагі ў 1960-я гг.: у 1966 Олег Анатольевіч выдаў манаграфію, прысвечаную паэту, а ў 1969 г. абараніў доктарскую дысертацыю, дзе творчасць М. Багдановіча разглядалася ў кантэксце беларускай паэзіі пачатку ХХ ст. [3, с. 20]. Дасканала аналізуючы цыклічнасць зборніка “Вянок”, крытычныя артыкулы і грамадскае жыццё, даследчык стварыў дастаткова поўную карціну дзейнасці для багдановічаведаў.

Адна са сталых сфер дыскусій – вызначэнне мастацкага стылю пісьменніка. І калі раней (1960–1980-я гады) выкарыстанне паняццяў “сімвалізм”, “дэкадэнцтва” мела негатыўнае адценне, *“назіралася тэндэнцыя да апалагетыкі – абароны, “ачышчэння” класікаў ад “налёту”, “часовай даніны” сімвалізму”* [2, с. 4], то з часам разуменне шматграннай плыні сімвалізму, якая зарадзілася ў Францыі, аднак мела ў кожнай нацыянальнай літаратуры сваю спецыфіку, перастала быць аднабокай. У сваёй манаграфіі А. Лойка піша пра тое, што не можа быць і гаворкі аб дэкадэнсе ў творчасці Максіма Адамавіча, таму што *“паэзія Багдановіча – жыццяцвярждальная, аптымістычная. Так, яна ведала сум і тугу! Але гэта былі перш за ўсё грамадзянскія сум і туга – смутак чалавека, якому да болю цяжка бычыць невыноснае жыццё працоўнага люду... сум, які можна умоўна назваць агульначалавечым і які меў свае пэўныя вытокі”* [5, с. 57]. Тады ўзнікае пытанне: што мае на ўвазе даследчык пад дэфініцыяй “дэкадэнцтва”? Магчыма, у гэтым і крыеца песімістычны настрой да літаратурнага атрыбута (так званае *“дэкадэнцкае ныццё”* [5, с. 58]). Аўтар працы не акцэнтуюе ўвагу на падзеле паняццяў “сімвалізм” і “дэкадэнцтва”. Падрабязна характарызуючы вершы Максіма Багдановіча, ён супрацьпастаўляе іх Шарлю Бадлеру – французскаму пачынальніку дэкадансу: *“прыняцце самага зла за кветкі – вось сутнасць эстэтычных адносін Бадлера да рэчаіснасці. Бадлер прыгожым аб’яўляў зло, гніенне, разбураючы гэтым саму эстэтыку пошукаў прыгожага, веру ў яго. Не такім былі адносіны да зла Багдановіча. Горкія кветкі жыцця былі для яго сапраўды горкімі”* [5, с. 84]. З гэтым нельга не пагадзіцца. Але ж аўтар манаграфіі, калі дае ацэнку вершам, якія закранулі ўрбаністычную тэматыку, параўноўвае іх з вершамі В. Брусава: *“Горад для яго (Багдановіча), як і для Брусава, перш за ўсё “чароватэль неустанный”, “неслабеющий магнит”* [5, с. 87]. І гэты тэзіс важны, таму што выпадкова сваім філалагічным чуццём А. Лойка паказвае розніцу паміж сімвалічнымі тэкстамі рускага паэта і французскага дэкаданта. Праз некалькі дзесяцігоддзяў акадэмік Пётр Васючэнка апублікуе шэраг прац, якія падводзяць да думкі аб адрозненні “славянскага сімвалізма” ад сабрата дэкадансу і тым больш ад свайго старэйшага праба-

цькі французскага сімвалізму, аб наяўнасці “беларускага сімвалізму, які фармаваўся ў варунках “нашаніўскага” Адраджэння” [1, с. 5].

З апошніх даследаванняў беларускага літаратуразнаўства вынікае, што стыль паэтаў ці пісьменнікаў нельга ўкласці ў адзін напрамак, “вызначыць каго-небудзь з творцаў як “чыстага” рэаліста, сімваліста або мадэрніста” [1, с. 3]: “Сучасныя даследчыкі (І. Навуменка, У. Гніламёдаў, В. Жураўлёў, В. Каваленка, А. Лойка, А. Ніякоўская, Л. Тарасюк, І. Багдановіч, Ю. Максімовіч, І. Шаўлякова, З. Санюк, А. Манкевіч, В. Барысенка, аўтар гэтых радкоў [П. Васючэнка]) правялі суму папярэдніх даследаў творчасці такіх майстроў “нашаніўцаў”, як Янка Купала, Якуб Колас, Максім Багдановіч, Змітрок Бядуля, Вацлаў Ластоўскі ды іншых” [2, с. 4] і адзначылі, што ёсць “у кожнай нацыянальнай літаратуры перапляценне і складаныя кантамінацыі рэалізму, новарамантызму, мадэрнізму, сімвалізму, імпрэсіянізму і нават новага класіцызму” [1, с. 3].

Блытаніна ў акрэсліванні вызначэння “сімвалізм” таксама адыграла немалаважную ролю ў спробах яго ігнаравання: “Матывы заняпаду, хваробы, смерці прысутнічаюць у новай сімвалісцкай эстэтыцы ў адмысловай якасці. Ключы да новай трактоўкі гэтых вобразаў можна адшукаць у творах беларускага сімвалізму” [1, с. 8]. Няма сакрэту у тым, што адметнай асаблівасцю паэзіі М. Багдановіча з’яўляцца зварот да міфалагічных вобразаў, а для сімвалістаў гэта азначае своеасаблівае нарошчванне агульнай масы сэнсаў.

У калектыўнай манаграфіі “Книга стихов как феномен культуры России и Беларуси” (2016 г.) даследчыкі-філолагі вядуць гаворку аб паняцці “цыклізацыі” кніг вершаў [3, с. 20]. Зразумела, што першыя зборнікі цыклізацыі былі у В. Брусава, А. Беллага і А. Блока (М.Н. Дарвін). У беларускай літаратуры “Вянок” Багдановіча, які складаецца з цыклаў, таксама падыходзіць да згаданага тэрміну: агульная тэма цыкла, звязанасць, ідэя тут у наяўнасці, але ў той жа час заўважаецца самастойнасць і завершанасць кожнага твора.

Жаданне ўзбагаціць нацыянальную беларускую літаратуру, развіваць народную культуру і тым самым выходзіць чытача праз літаратуру спрыяла таму, што беларускі пісьменнік звярнуўся да перакладчыцкай дзейнасці: “ствараючы нацыянальны фонд класічнай паэзіі, перакладаў дзеля гэтага фонду рамантыка Шылера, рэаліста Пушкіна, адкрывальніка верлібра Верхарна, імпрэсіяністычна-песеннага Верлена і г.д.” [6, с. 223].

Такім чынам, погляд на паэзію М. Багдановіча змяніўся. Беларускі даследчык Алег Лойка быў адзін з тых, хто акрэсліў сінтэтычнасць стылю беларускага пісьменніка. На прыканцы ХХ – пачатку ХХІ ст. зразумела тое, што літаратура патрабуе новых даследаванняў, напрыклад, застаецца актуальным вывучэнне спецыфікі сімвалізму ў нацыянальнай літаратуры, які мае свае адценні, на якія непасрэдна паўплываў Максім Багдановіч, бо як пісала У. Верына аб кнізе “Вянок”: “... она дебютная, и итоговая, и

этапная (и в жизни поэта, и в истории национальной поэзии), “открытая” и “закрытая” (завершено-незавершенная), отвечает типам авторской книги и редакторского избранного, типам “стихотворения поэмы” и “стихи и переводы”, по типу контекстовых форм лирики это и макро-структура, и метаобразование” [4, с. 80].

Думаецца, сучаснае літаратуразнаўства пашырыць корпус навуковых даследаванняў творчасці выбітнага класіка нацыянальнай літаратуры – М. Багдановіча.

Літаратура

1. Васючэнка, П.В. Славянкі сімвалізм : нацыянальна-адметнае і агульнае / Пятро Васючэнка. — Мінск : Мінскі дзяржаўны лінгвістычны ўніверсітэт, 1998. — 18 с.
2. Васючэнка, П.В. Беларуская літаратура XX стагоддзя і сімвалізм / П.В. Васючэнка ; навук. рэд. В.П. Жураўлёў. — 2-е выд., перапрац. і дап. — Мінск : МДЛУ, 2016. — 200 с.
3. Верына, У. Алег Лойка – укладальнік “Маладзіка” Максіма Багдановіча / Ульяна Верына // Роднае слова. — 2016. — № 5. — С. 20 – 22.
4. Книга стихов как феномен культуры России и Беларуси: монография / Н. В. Барковская [и др.]. — Москва : Екатеринбург : Кабинетный ученый, 2016. — 673 с.
5. Лойка, А.А. Максім Багдановіч / Алег Лойка. — Мінск : Навука і тэхніка, 1966. — 333 с.
6. Лойка, А.А. Беларуская паэзія пачатку XX стагоддзя. Некаторыя заканамернасці і асаблівасці. / А. Лойка – Мінск : Выд-ва БДУ, 1972. — 240 с.

Г.А. Гладкова (Віцебскі дзяржаўны ўніверсітэт імя П.М. Машэрава)

РАМАНТЫЗАЦЫЯ НАЦЫЯНАЛЬнай ГІСТОРЫІ Ў РАМАНЕ Л. ДАЙНЕКІ “ПРА ЛІСОЎЧЫКА, ЗЛОГА ХЛОПЧЫКА”

Ключавыя словы: лісоўчыкі, раман, стыль, гістарычная проза, Смутны час, Рэч Паспалітая, Масковія.

Творчасць Л. Дайнекі – яркая старонка сучаснай нацыянальнай літаратуры. Працуючы ў розных жанрах, пісьменнік заставаўся аматарам беларускай гісторыі, эпизоды з якой станавіліся сюжэтай асновай шэрагу раманаў (“Меч князя Вячкі”, “След ваўкалака”, “Жалезныя жалуды” і інш.).

Гістарычны раман Л. Дайнекі “Пра лісоўчыка, злога хлопчыка” (2010) стаў пісьменніцкай спробай паказаць непарыўную сувязь гістарычных рэалій беларускай сучаснасці і эпохі Смутнага часу, выбітай асобай якога быў палкоўнік Аляксандр Лісоўскі. Мэта – на матэрыяле гістарычнага рамана Л. Дайнекі “Пра лісоўчыка, злога хлопчыка” вылучыць адметнасці аўтарскай інтэрпрэтацыі нацыянальнай гісторыі.

У айчынным літаратуразнаўстве згаданы твор яшчэ маладаследаваны. Так, спробу аналізу гістарычнага фона рамана